

# Den globale medieudfordring

Af Lisbeth Knudsen

**Forestillingen om internettet som et redskab til frihed blev under Det Arabiske Forår til en internet-ideologi: En herskende forestilling om, at internettet altid var på de svages side og favoriserede den enkelte over for staten. Tilbage i 2009 var de sociale medier og internettet godt for demokratibevægelsen i Iran, men i dag er internettet en trussel mod samme bevægelse. Det er lykkedes regeringen at forhindre krypterede forbindelser og bygge et slags nationalt netværk, hvor man skal identificere sig, når man går online. Når internettet er så hårdt overvåget, og det bliver umuligt at være anonym, så bliver internettet til et instrument for politi og myndigheder og ikke for frihed og åbenhed.**

Internettet, de sociale medier og mobiltelefonen har ændret nyhedsstrømmen og nyhedsformidlingen for altid. Nutidens populære, postfaktuelle angreb på sandhed og fakta, de sociale mediers massive, argumentresistente shitstorme, bruddet på de professionelle mediers informationsmonopol og mediernes tab af troværdighed har for altid ændret den professionelle journalistiks vilkår.

Verden er rykket tættere på os, og vi er rykket tættere på verden. Men udviklingen rejser nogle vigtige spørgsmål til medierne, som handler om troværdighed, åbenhed, kildekritik, nuancer, evnen til at afkode store informationsmængder, evnen til at være demokratiernes uafhængige vagthund under stadig vanskeligere forhold, evnen til at begå sig i den nye medievirkelighed, evnen til at få kvalitetsjournalistik til at overleve økonomisk og faren ved i stigende omfang at blive betragtet som en del af eliten og elitens sprog.

Udviklingen rejser også nogle vigtige spørgsmål til os som medieforbrugere. Med fremkomsten af internettet, demokratiseringen af ytringsfriheden og udviklingen af informationssamfundet opstod forhåbningerne om det stadig mere veludannede og oplyste folk, om rationelle politiske beslutninger byggende på masser af data, som vi nu ville være i stand til at arbejde og skabe erfaringer med, masser af facts og masser af ekspertise, som herefter kunne indgå i en politisk proces med forskellige tolkninger, løsninger og holdninger.

Nu ser der ud til at ske præcis det modsatte. Jo mere viden og data, vi er i besid-

---

Lisbeth Knudsen, chefredaktør og direktør, Mandag Morgen Danmark

delse af, desto mere nærmer vi os et post-faktuelt demokrati. Et demokrati hvor det giver pote hos vælgerne at lægge eksperterne og eliten, de gamle politiske partier, storfinansens, de globale virksomheder, de professionelle medier og internationalt samarbejde for had, hvorefter det står enhver frit for uanfægtet at forme sin egen virkelighed baseret på følelser, demagogi og frygt.

Hvor vi med internettets udbredelse synes på vej til at kunne opnå en større international og grænseoverskridende forståelse og indsigt i hinandens kultur og adfærd, så ser vi i stedet en ny opdeling af befolkningerne bestående på den ene side af dem, der føler sig magtesløse over globaliseringen, som protesterer mod udvandringen af de nationale værdier, som føler et personligt kontroltab, som reagerer stærkt på indvandringen og frygten for at miste eget job, og som er fremmede over for digitaliseringens invasion af både arbejdsliv og privatliv.

På den anden side har vi dem, der ser mulighederne i det internationale, det grænsebrydende, det digitale og det multikulturelle.

De sociale medier forstærker tendensen til populisme og ikke kvantificerbare folkelige understrømme præget af frustration – ja ligefrem fremmedhad og ekstremisme. De sociale medier skulle jo være drømmen om den demokratiserede og ufiltrerede ytringsfrihed, hvor den åbne debat skulle være den selvkontrollerende faktor, men sådan er det ikke. Ingen overkommer at efterprøve og kontrollere sandhed og løgn på de sociale medier. Derfor er der alt for meget nonsens, som får lov til at passere uimodsagt og danne grobund for alle mulige myter og vandrehistorier. En ideel grobund for den politi-

ske populisme og for en helte- og skurke dyrkelse, der bliver meget nærgående og personlig.



De sociale mediers og søgemaskiners algoritmer forstærker de tendenser i medieforbruget, som indsnævrer horisonten hos brugerne i stedet for det modsatte. Algoritmerne husker, hvad vi sidst så på og sender os mere af det samme.

De sociale mediers og søgemaskiners algoritmer forstærker de tendenser i medieforbruget, som indsnævrer horisonten hos brugerne i stedet for det modsatte. Algoritmerne husker, hvad vi sidst så på og sender os mere af det samme. Husker hvad vores venner godt kan lide og sender os mere af det samme. Og nyhedsforbruget hænger nu via sociale medier tæt sammen med, hvad vores venner deler med os. Dermed kommer vi til at kigge i vores eget spejlbillede mere og mere, og ser mindre til andre synspunkter, andre historier og andre indtryk end lige dem.

### **Den danske osteklokke**

Siden slutningen af 1990'erne er 'osteklokken' eller beskyttelsesfilteret over vores lokale danske medielandskab brutalt blevet fjernet med digitaliseringen og internettets udbredelse. Vi er nu en del af et globalt medielandskab og en global medieøkologi præcis som detailhandlen med væksten i internethandlen pludselig er blevet en del af en konkurrence med globale storspillere.

Hvis man tæller de sociale medier med i dagens medieudbud, og det må man nødvendigvis gøre, så er det mere end halvdelen af danskernes mediebrug, der i dag foregår på globale medieplatforme,



Det tog 38 år, inden radiomediet nåede 50 millioner brugere. Det tog 13 år, inden tv-mediet nåede det samme. Det tog Facebook et år at nå ud til 50 millioner brugere og Twitter 9 måneder. Og når vi kommer til næste bølge af nyskabelser, så går det sikkert endnu hurtigere.

og udviklingen er teknologisk og markeds-mæssigt fuldstændig dikteret af de internationale giganter, uanset nationale mediepolitiske tiltag.

Når den private mediesektor kæmper for at tjene penge på deres digitale sites i danske medievirksomheder, så er det ikke længere kollegerne i andre mediehuse i Danmark, der kæmpes imod. Det er nogle udenlandske teknologigiganter som Google, Facebook, Apple, Microsoft og Amazon, der er de nye *gatekeepere* på adgangen til informationer, opbygningen af relationer, fangsten af data, som er det, der nu kan tjenes penge på, styresystemer og digitale butikker.

Når DR og TV2 tænker over fremtiden lige nu, så tænker de med garanti også mere på Netflix, HBO, Spotify og andre internationale streaming tjenester og services end på den fremtidige konkurrence mod hinanden. Jo mere forbrugerne skal betale for andre medieservices, og danskerne betaler for mange, desto mere pres bliver der med årene på betalingen af licensen primært til DR og til TV2 regionerne.

DR kæmper med at være noget for alle og opretholde forbindelsen til de yngre brugere samt med at fastholde en udfordret rolle som sammenhængskraften i det danske samfund. TV2 gør det samme, men på kommercielle vilkår. Debatten om, hvad vi skal med public service i fremtiden, er allerede i gang og kalder på en markant ny, smallere og mere målrettet definition.

Det nationale sprog er ikke længere en økonomisk og kulturel beskyttelse mod

udenlandsk påvirkning og udenlandsk økonomisk underminering af vores kultur- og mediepolitik. Hvad skal være vores nationale samlingssteder i fremtiden, når de internationale mediegiganter dikterer rammerne?

En væsentlig faktor i forhold til finansiering af medieindhold er, hvor stor en andel af den annoncering, der er rettet mod det danske marked, som går til udenlandske virksomheder, der slet ikke producerer dansk publicistisk indhold. Af den samlede danske internetannonceomsætning gik 19 pct. i 2007 til udenlandske virksomheder, mens andelen i 2015 er steget til 56 pct. (opgjort i faste priser). Opgjort i kroner i faste priser er den del af den danske annonceomsætning på internettet, der tilgår udenlandske virksomheder i 2007 på knap 0,6 mia. kr., mens den i 2015 lå på knap 3,5 mia. kr.

### Strukturel forandring

Det tog 38 år, inden radiomediet nåede 50 millioner brugere. Det tog 13 år, inden tv-mediet nåede det samme. Det tog Facebook et år at nå ud til 50 millioner brugere og Twitter 9 måneder. Og når vi kommer til næste bølge af nyskabelser, så går det sikkert endnu hurtigere.

Mens medielandskabet bugner af sociale medier og alle mulige forskellige blog-universer og debatsider, så må de gamle professionelle publicister selvfølgelig i dag stille sig selv spørgsmålet: Når vi alle i dag er blevet publicister, hvad skal så de professionelle publicister byde ind med?

Troværdighed og etik bliver helt afgø-

rende faktorer her, for nettet flyder over af falske informationer, rygtespredning, og af de tosser, som ind i mellem overtager vores netdebatter og bloguniverser for slet ikke at tale om den betalte markedsføring, som vi ser det med de opdigtede og for markedsføringskroner købte anbefalinger af bestemte produkter, restauranter eller hoteller. Nettet flyder med sider, hvor man ikke kan gennemskue afsenderen, med misinformation og med rygtespredning. Med sammenblanding af information og reklame.

Et ud af hvert syv minutter brugt på nettet bliver globalt set brugt på Facebook. Tallene er ikke meget anderledes i Danmark. Vi er storforbrugere af Facebook. Mellem 50 og 63 pct. af befolkningen hører om *breaking news* via de sociale medier. Ved at de venner, de følger, eller de mediesider og reportere, de følger på de sociale medier, sender besked ud om, hvad der sker.

De sociale medier er blevet et politisk redskab til at styre opinionen uden om de professionelle medier, til at organisere protester, demonstrationer eller reagere mod lovindgreb eller andre ting fra myndighedernes side.

Det er blevet et redskab til at mobilisere, involvere og aktivere i en grad, som vi ikke har set det tidligere. Og de nye generationer vil engagere og involvere sig mere, fordi det er nemt at kaste sig over en bestemt sag, vælge den ud og så give den hele armen.

Vi kommer stensikkert til at se en massiv vækst i sager, hvor et stort folkehav på de sociale medier kommer til at øve politisk indflydelse. Og de sociale medier er også blevet et redskab for politikerne den anden vej til at omgå mediernes kritiske sortering i udtalelser og nyheder.

## Demokratisering af ytringsfriheden

Fortællingen om internettet har været fortællingen om et medie, der udfordrede etablerede hierarkier. En fortsættelse af den frigørelsesproces, der begyndte i 1968. Men med *whistlebloweren* Edward Snowdens afsløringer af massiv overvågning af internettet døde drømmen om internettet som et sted uden for magthavernes rækkevidde, hvis nogen har haft den. I over 30 år har vi som samfund delt en populærkulturel fortælling om et virtuelt og ureguleret sted. Det kan derfor næsten virke ironisk, at netop dette sted nu viser sig at være det mest overvågede sted på jorden.

Internettet har aldrig været 'åbent og frit'. Internettet er i dag censureret i mere end 40 lande for mere end en halv milliard brugere. Åbenhedsideologien har været en gave til alle andre end internetbrugerne. Åbenhed viste sig at være en fantastisk forretningsmodel for Google.

Sandheden er, at der er helt åbenlyse nye magtrelationer i et netværkssamfund, og at magthaverne selvfølgelig ikke opgiver kontrollen i visse lande, bare fordi vores adfærd bliver digital. Det gør heller ikke virksomhederne, hvis markedsmuligheder i fremtiden ligger i at følge kundernes digitale fodspor og dermed komme tættere på deres livsstil og kommende forbrug.

Der er virksomheder, som overvåger os, uden at vi er bevidste om det. Butikker gør det, overvågningskameraer gør det, spionsatellitter gør det, dronerne gør det, og kineserne gør det. Forældre bruger mobiltelefoner til at udspionere deres børn. Det er ikke en 'konflikt' som sådan – det er en magtrelation i et netværkssamfund, der manifesterer sig i vores hverdag.

Og dem, som absurd nok i alle andre

sammenhænge bekæmper ytringsfrihed og åbenhed og personlig frihed benytter også en særdeles professionaliseret måde at få deres syge politiske og religiøse budskaber, deres ekstreme voldsvideoer og deres propaganda ud til verden på samme målrettede måde som store globale virksomheder.

Hvad der skulle være frit på nettet, er ikke frit. Dels er det i visse lande direkte censureret af magthaverne. Dels er teknologivirksomheder som Google og Facebook blevet publicister. Og det betyder, at alle skal underkaste sig deres globale etiske principper, som skal passe til både Saudi-Arabien, Filippinerne og Danmark. Facebooks etik bliver forvaltet af en lille hær af folk i Dublin, og rammer man tre gange ved siden af skiven og kommer til at overtræde den usynlige globale medieetik, så får man lukket sin Facebookprofil for altid. Og kontoret i Dublin har ingen postkasse, ingen klageadgang og ingen appelmulighed, og vi ved ikke, hvem de udleverer vores data til.

### **Internetutopisterne**

Under Det Arabiske Forår blev forestillingen om internettet som et redskab til frihed til en internet-ideologi: En herskende forestilling om, at internettet altid var på de svages side og favoriserede den enkelte over for staten. Internettet som sådan var imod diktatorer og for folket. Ideologien var en stærk fortælling om demokrati, åbenhed og ytringsfrihed – og den fortælling blev i slutning af nullerne overtaget af politikerne.

“Friheden til at gå på internettet er som forsamlingsfriheden – blot i cyberspace. Det giver den enkelte mulighed for at komme online, mødes og forhåbentligt arbejde sammen. Når først du er på inter-

nettet, skal du hverken være finansfyrste eller rockstjerne for at have kæmpe indflydelse på samfundet”, sagde USA’s daværende udenrigsminister nu præsidentkandidat Hillary Clinton i en højt profileret tale i 2010.

Hun hyldede internetfriheden og gjorde det til amerikansk udenrigspolitik at støtte udviklingen af “nye værktøjer, der gør det muligt for borgere at udøve deres ytringsfrihed ved at omgå politisk motiveret censur”. – og alt dette, fordi “informationsnetværkene hjælper folk med at finde nye fakta og holde deres regeringer ansvarlige”.

Det var før Snowdens afsløringer om NSA. Det var før Islamisk Stats grusomme halshugningsvideoer. Og det var før WikiLeaks offentliggjorde hackede e-mails i store mængder fra samme Hillary Clinton og det Demokratiske Partis topledelse.

Internetadgangen i diktaturer blev et tveægget sværd – det kan godt være, at du kan kommunikere undertrykkelse og overgreb til en global offentlighed og bruge medierne til at mobilisere og organisere – men du udsætter samtidigt dig selv for en kæmpe risiko for, at myndighederne vil kunne finde frem til dig.

I 2009 var de sociale medier og internettet godt for demokratibevægelsen i Iran, men i dag er internettet er en stor trussel mod demokratibevægelsen. Det er lykkedes regeringen at forhindre krypterede forbindelser og bygge et slags nationalt netværk, hvor man skal identificere sig, når man går online. Når internettet er så hårdt overvåget, og det bliver umuligt at være anonym, så bliver internettet til et instrument for politi og myndigheder og ikke for frihed og åbenhed.

Men internettet og de sociale medier har også positive sider. De sociale medier muliggør hurtig dannelse af netværk og



Ifølge en Deloitte-rapport vil det at udvide adgangen til internettet til de fire milliarder mennesker, der bor i udviklingslandene, øge produktiviteten i disse områder med så meget som 25 pct., øge væksten i BNP med 72 pct., tilføje mere end 140 millioner nye arbejdspladser og løfte 160 millioner mennesker ud af ekstrem fattigdom.

viser vores fælles menneskelighed på tværs af kulturelle forskelle. Det forbinder mennesker, deres ideer og værdier, som aldrig før.

I lande, hvor traditionelle medier er underlagt kontrol, vil de nye sociale kanaler også være det. I Kina har regeringen udtrykt bekymring over den reelle magt, de sociale medier har til at sprede information. Hundrevis af bloggere over hele Kina er blevet tilbageholdt og intimiderings-taktikken mod dem er optrappet. Micro-bloggers er blevet truet med tre års fængsel for at lægge såkaldt falske oplysninger ud, der ses mindst 5.000 gange. Kan den kinesiske regering acceptere de sociale mediers iboende tilbud om frihed og åbenhed?

I øjeblikket er det kun omkring en tredjedel af alle mennesker på jorden, der har adgang til internet af nogen art.

Hvordan ville vores verden se ud, hvis alle var tilsluttet? Undersøgelser har vist, at internettet har potentiale til at blive en vigtig drivkraft for økonomisk fremgang for milliarder af mennesker over hele verden. Ifølge en Deloitte-rapport vil det at udvide adgangen til internettet til de fire milliarder mennesker, der bor i udviklingslandene, øge produktiviteten i disse områder med så meget som 25 pct., øge væksten i BNP med 72 pct., tilføje mere end 140 millioner nye arbejdspladser og løfte 160 millioner mennesker ud af ekstrem fattigdom.

### Åbenhed og Wikileaks

Til den internationale medieøkologi hører fænomenet Wikileaks. Lovprist af nogen.

Forkæret af andre. Er det en nødvendig erstatning for professionelle medier, som ikke længere formår selv at sikre kildebeskyttelse og vinde tillid og fortrolighed nok til at opsamle whistleblowere på farefuld færd med vigtige informationer om magthavere på galt spor?

Eller er det et problematisk fænomen – måske mere og mere et personligt korstog – med en bestemt politisk dagsorden og et meget usikkert og problematisk forhold til efterprøvning af kildernes troværdighed og kildernes særlige dagsordener. For slet ikke at tale om beskyttelsen af navne og identifikation af personer, som tilfældigvis står i nogle af de tusinder af dokumenter, som Wikileaks lægger på nettet.

Wikileaks gik oprindeligt primært efter at afsløre undertrykkende regimer i den tredje verden og vandt sympati på det, men i de senere år er der blevet stillet skarpt på den amerikanske krigsindsats i Afghanistan og Irak og nu senest på den amerikanske valgkamp og særligt urent politisk trav i toppen af Demokraterne.

Det ligger i selve Wikileaks' natur, at offentligheden ikke får at vide, hvem der står bag lækager af politiske processer. Ingen kan derfor efterkontrollere, om Wikileaks i virkeligheden bliver misbrugt af andre. Ikke af whistleblowere, men af politiske modstandere eller andre stater med interesse i at skabe kaos eller særlige valgfordele for en bestemt præsidentkandidat i fx USA.

Wikileaks er ikke bundet til en etisk kodeks eller anden form for journalistisk etik. Derfor ved vi ikke, om de fortæller

I det postfaktuelle demokrati kan man som populist komme langt på literen og i vælgertilslutning ved at udvælge sine egne sandheder og sine egne kendsgerninger og hamre løs på de følelsesmæssige strenge helt ind i hjertekulen på vælgerne. Kendsgerninger erstattes med opportunistiske fortællinger.

hele historien. Om alle papirer i en sag bliver lækket eller kun udvalgte. Vi ved ikke med sikkerhed, hvad der er ægte papirer, og hvad der er propaganda. Wikileaks har erkendt, at ikke alle lækkede dokumenter gennemgås kritisk, inden de lægges ud. Når informationen kommer direkte fra en ukendt whistleblower, og den bliver delt ubehandlet online, kan vi ikke vide, hvilken dagsorden kilden har haft, og meget ofte er der tale om en enkelt kilde.

Gennemsigtighed og kontrol med magtmisbrug og korrupsion er vigtige værdier i et demokrati. Men skal det frembringes ved vilkårlig deling af fortrolige oplysninger? Wikileaks er ikke en neutral formidler, men en aktør med en agenda og bør betragtes som sådan. Wikileaks har også kørt modeller, hvor de har delt lækket materiale med udvalgte medier. Men her er der heller ingen sikkerhed for, at disse medier har fået alt relevant materiale, og de kender heller ikke kilden/kilderne til oplysningerne.

Hvad Wikileaks måske mister af indflydelse på at have taget en mere og mere politisk drejning, det har så til gengæld de internationale professionelle medier lært noget af. I stigende grad ser vi et samarbejde mellem professionelle medier om store globale afdækninger som i tilfældet med Panama papirerne.

### En ny verdensopinion

De nye teknologier skaber forbindelser mellem mennesker, som går på tværs af fx nationale grænser. Disse forbindelser er en af årsagerne til, at 'verdensopinionen' er blevet en magtfuld faktor i international politik. Folk med samme sag bringes i kontakt med hinanden. Begivenheder sammenkædes øjeblikkeligt trods enorme afstande. Kollektive følelser kan dannes og spredes globalt, undersøges og offentliggøres af massemedierne, så 'opinionen' udgør et konstant politisk pres. Eller der kan skabes en global empati som under terrorangrebene i Frankrig.

Informationsalderen har således ændret vilkårene for politikerne. De kan ikke længere blot styre; de må lytte og overbevise. Iscenesættelsen af ledernes offentlige fremtræden afgør deres magt. Onde tunger vil sige, at politikernes mål dermed ikke først og fremmest bliver at løse problemer, men at skabe indtrykket af at man gør det.

Politiske emner og sager bliver til konflikter og dårlige stemninger mellem personer, fordi ideer ikke kan fotograferes. Det kan topledere, som analyseres og vurderes på deres personlighed og lederskab mere end deres politik. Selve regeringskunsten bliver reaktiv, fordi 'lederne' må handle, når nyhedsmedierne har præsenteret 'kriser', og de sociale medier svømmer over af vrede reaktioner. Der er ikke overskud til og mediemæssigt fokus på en indsats, som kommer kriser i forkøbet. Det er, når problemet er synligt, at pressen kræver handling.

Det er frygten for fremtiden, der giver magtesløshed i befolkningen. Populisterne spiller på frygten og på illusionen om at tage kontrollen tilbage, som det hed i den britiske kampagne for at forlade EU-samarbejdet. Tage magten tilbage fra

hvem? Fra briterne selv, som har været en del af EU i 43 år? Eller fra hvem ellers?

I det postfaktuelle demokrati kan man som populist komme langt på literen og i vælgertilslutning ved at udvælge sine egne sandheder og sine egne kendsgerninger og hamre løs på de følelsesmæssige strenge helt ind i hjertekulen på vælgerne. Kendsgerninger erstattes med opportunistiske fortællinger. Og ligegyldigt hvor mange gange medierne laver fakta-tjek på sådan en populistisk taler, og eksperterne nedgør indholdet, så er det lige meget. For medierne er en del af magten, og eksperterne er med i samme båd og taler samme indforståede sprog som politikerne og medierne, så derfor er de pr. definition ikke troværdige. Det er aftalt spil for galleriet for at narre det sande folk.

En fornemmelse af politisk magtesløshed over de globale udfordringer blev en cementeret kendsgerning hos en stor del af befolkningerne i Europa og USA under finanskrisen, hvor det blev tydeligt for enhver, at nogle andre end de folkevalgte politikere havde styret økonomien i sæk, og de seneste historier om det store læk af Panama-papirer bevidnede blot, at de store og rige kan unddrage sig skattebetaling og opbygge skjulte formuer godt hjulpet af de banker, som politikerne måtte redde under finanskrisen, for at vores samfund ikke skulle bryde helt sammen.

En alt for stor del af befolkningen har mistet troen på, at de gamle partier har løsninger på udfordringerne, og derfor vandrer de ud på fløjene til forskellige populistiske partier.

Indvandringen får skylden for problemerne, selv om den på mange måder udfylder et hul i arbejdsmarkedet, som ingen andre vil udfylde. Politikerne taler om at kontrollere indvandringen, men alle al-

mindelige vælgere kan godt se, at det er fiktion, hvis bådene først er på vej over Middelhavet, og de næste millioner af mennesker sætter sig i bevægelse fra Syriens nærområder eller fra Afrika.

### **Råbe-demokrati**

Midt i at vi skal finde en ny model for det fremtidige europæiske samarbejde, der forenkler, afbureaukratiserer og medinddrager befolkningerne i EU, så skal vi også finde en vej til at gøre op med, at alle argumenter er lige værdifulde og lige gode i en debat, og at populisternes får lov til at løbe med halve sandheder og hele løgne, og med at politikerne får lov til at slippe alt for let med nogle svar.

Hvordan kunne Brexit eller Leave-kampagnen få lov til at slippe helskindet og sejrende ud af folkeafstemningen i Storbritannien uden at have en plan for, hvad der skulle ske, hvis de faktisk vandt? Det burde jo ikke kunne ske. Men når nogen slår sig op på at repræsentere det sande folk og banker løs på EU, som om det var skabt af nogen skøre romere fra en berømt tegneserie og ikke fx af briterne selv, så kræver det, at nogen tør udfordre populisternes med stærkere argumenter måske ikke mindst stærkere følelser og lige så appellerende talere.

Der må være en hel anden åbenhed og transparens i de politiske beslutningsprocesser og i de politiske diskussioner, så populisternes ikke kan spille på, at magten foregår bag lukkede døre og nedrullede gardiner. Der må være et andet og mere direkte møde mellem politikerne, eksperter og medier, hvor også eksperterne tager ansvar for at bringe urigtigheder frem i lyset.

Fra at være et forholdsvis oplyst demokrati i informationsalderen er vi blevet til



et råbe-demokrati i den postfaktuelle tid, hvor eksperter, indsigt og erfaring kastes i papirkurven til fordel for følelser, frygt og nationalromantik. Den britiske folkeafstemning har givet os det hidtil mest klare vidnesbyrd om, hvor vi er på vej hen.

Globaliseringen forandrer Danmark. I et lille homogent og åbent samfund bliver den grænsenedbrydende globalisering til et særligt mærkbart fænomen. Krisen om *Jyllands-Postens* Muhammed-tegninger i sin tid har gjort det klart for alle, hvis vi ikke allerede havde opdaget det. Når et par tegninger i en dansk avis kan føre til voldsomme reaktioner i en helt anden del af verden og til en ytringsfrihedsdebat herhjemme og i udlandet, som stadig trækker lange spor.

Men hvad er konsekvenserne for den måde, vi orienterer os på i verden? Bliver folk mere interesserede i den store verden? Vil den globaliserede dansker efterspørge mere information og mediestof fra den store verden? Eller får frygten, afmagten og kontroltabet overhånd hos endnu flere?

Den underliggende politiske tendens, som vi også har set i de seneste tre folketingsvalg, handler nu om, at vi er på vej til at se en befolkning mere og mere opdelt – socialt, kulturelt og politisk. Her er der brug for et både politisk og mediemæssigt brobygningsarbejde.

○ ○ ○